

Издаје суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчака.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т З А П О Л И Т И К У И К Њ И Ж Е В Н О С Т .

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 26 јуна.

Као што нам је у потону броју јавио „Кор. Виро“, инглески досадашњи парламентар је распуштен, а нови ће се састати 4 августа. Тако је у Инглеској изборна борба данас жешћа и очајнија него ли је можда икад била, као што јевропски политички свијет и његова гласила прати ту борбу великом бригом и саучешћем него ли је икада до сада. Главни јунак у овој борби спомиње се стари Гледстон. Он је издао манифест својим бирачима, у коме се истиче убјеђенијем поборником ирске самоуправе. О спољашњој политици није ништа у том манифесту речено; али је то надокнадио лорд Росбери, Гледстонов доглавник и евентуални министар иностраних дјела. Он је у бесједи својим бирачима нагласио, кад би при изборима Гледстонова странка побједила, да Гледстонова влада не би мијењала досадашњу вањску политику инглеску, „ако је истина, — наставио је говорник — да су наши односи са свијема државама тако добри, као што се тврди, обухваћајући Француску, односно које као да постоји која потајна сумња“. Но као да ни то обећање ништа не помаже пристајама тројног савеза, јер бечка „Н. С. Преса“ већ гледа промјену у инглеској спољној политици; а немачкој „Опионионе“ није поузданик из Лондона: „Ако побједи при изборима Гледстонова странка, већина њених састојаће се од два елемента, нама одлучно противна: радикалног и националног. Први нам је противан јер нас сматра непријатељима француске републике, и из симпатија према републици, дијели француске симпатије према Русији и француске мржње према Италији и Немачкој. А други нам је још више противан, јер држимо,

вели, Папу у тамници. Ирици мрзе Италијанце. У сваком Италијанцу они гледају по једног непријатеља Папине, непријатеља њихове вјере, па по томе и њихове народности. Па како ће моћи Гледстон, окружен таквим елементима, без којих се не би могао одржати, бити тако искрен пријатељ Италији као што је био лорд Солзбери?“

Из Немачке чује се глас, да је могућ свјетски рат само ако инглеска флота обезбједи Немачкој слободан довоз жита из Америке и Индије. Ако би пак Гледстон допустио русијем крстарицама, да томе довозу преко морског жита стану на пут, већ би само тијем јак паудио савезницима у ратовању са Русијом.

Петроградско „Н. Времја“ вели, да се још не може ништа поуздано знати, па чијој ће страни бити побједа. А та неизвјесност долази отуда, што ће при овим изборима, ушледе раширеног права гласовања и на ниже класе, бити од 6 1/4 милиона бирача, те изборни одбори нијесу у стању, да израчунају колико ће их бити на коју страну. Но осим тога и положај, који притиска Јеврону, наводи одзива и у Инглеској. Инглеси се занимају и вањском политиком колико и унутрашњом, па што лежи у души овој шестомилу оној маси, у чему она гледа своју корист — у рату или у одржању мира? Г. 1886 један дво либералних странке, руковођен Харингтоном, одијелно се од Гледстона с тога, што није одобравао његову преку политику; али је обећао своју помоћ торијевцима условом, да се одреку називајуће вањске политике Биконсфилдове; и либерална штампа подмијевала се торијевцима, пребацујући им, да су они примили Гледстонов програм спољне политике, а истовремено као свој советници Али — прамјечана петроградски лист — политика маркиза Солзберија зближа је торијевска по-

литика била, него су је умјеравале круте прилике, с којима је морала Инглеска рачунати према препоруци Француске и према новом положају, што га је Русија заузела.

Поред престојелих избора у Инглеској, највише се занимала прошле недеље цијела јевропска штампа са Бисмарком. Његов пут у Беч, гдје му се син вјенчао, био је управ тријумфалан. Народ му је чинио такве овације, да је у Бечу дошло и до сукоба између народа и полиције. Напротив са стране владе био је сасвим игнориран, па није могао ни аудјенци добити код Цесара.

Том приликом је један сарадник „Н. С. Пресе“ посјетио старог државника, да чује коју његову ријеч, и књаз Бизмарк није одбио његову жељу. Бизмарк је и овога пута осудио политику његовог напљедника, која је прекинула савезу са Русијом, допуштајући да се дође до Кронштата.

„Н. Времја“ одговара Бизмарку како треба. Књаз Бизмарк је, пети па, био убјеђенијем противником рата са Русијом, али у корист саме Немачке. Али Бизмарк није ништа учинио, да би ту савезу утврдио узгајнијем интересима; њему су били ближи интереси Аустрије, што је удаљавало Русију од Немачке. Пријемници Бизмаркови поновили су и даље: стали су тражити савезнике у Инглеској, међу Пољацима, једном ријечи, гдје год су могли наћи противника Русије. И ми смо се — вели руски лист — морали постарати о равнотежи сила.

У Немачкој овај говор Бизмарков изазвао је живу полемику у новинарству. Берлински „Национал Цајтунг“, полазећи са гледишта, да је пријатељство руско-немачко једино поуздано јемство мира, позвала је владу немачку, да опрвогине, ако је у стању, оп-

тузбу Бисмаркову. „Н. Д. А. Цајтунг“ на то одговара, да би влада могла опрвогинути бившег канцелара, али да то не жели. Тако ономена Бисмаркова остаје у пуној снази, и они немачки кругови, који не желе рата са Русијом треба да буду на опрезу.

Из ове полемике „Н. Времја“ изводи нови доказ новинистичке тежње у Немачкој. Садашње изјаве Бизмаркове не разликују се ни по сили духа, ни по сили израза од пређашњих његових парламентарних бесједа: нити му ко може одрећи познату проишталност. А ако је тако, — вели петроградски лист — умјестно би било поставити себи питање: што узнемирује свога некуснога државника и што га побуђује, да непрестано доказује, да је рат између Русије и Немачке без цијели и без смисла, и да га не изазива никаква политичка потреба? Одијела инглески улив, Пољаци и Јевреји наваљују у Берлин, да наведу Немачку на рат с Русијом. Докле је канцеларом био књаз Бизмарк, ова коалиција није могла успјети, по сада је она без сумње заузела јакне позиције у немачкој престолници, када се и књаз Бизмарк, који је сам не мало агријешно Русији, периодички обраћа народу својим ономенама.

И одиста по свему изгледа, као да је Немачка на раскрсници, између два јака улива, који је нагоне, један у рат противу Русије и Француске, а други да мирује. Према овоме стању ствари, и послје по-сјета у Киљу и Паризу, врло је занимљиво, што је ту скоро на банкету француско-италијанске лиге у Паризу истакнута могућност мирног рјешења елас-лотриничког питања, које би по мишљењу грофа Гринија, негдашњег италијанског посланика у Петрограду, Цар руски као једини судца имао рјешити, повратком Лотарингије Француској а неутрализацијом Алсације.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

РУСКИ ЗАСТУПНИЦИ

У ЦАРИГРАДУ

1496—1891,

историјски преглед

В. ТЕПЛОВА

(превод с рускога.)

(Наставак.)

За овај рат који је сасвијем изненадно наступио Русија није била спремна, али су опет скоро предузете све пужне мјере. За команданти над војском били су назначени књаз Голицин и граф Румјанцев, а по иницијативи Орлова било је истакнуто питање о цијели овога рата. Савјет је ријешено, да у пријеме закључка мира треба добити слободну пловидбу по Црном мору, с тога се треба старати да се још за вријеме рата уреди тамо пристаните и подигне тврђава, а да се од стране Пољске уреди такве границе, које ће осигурати трајни мир. Осим тога, по савјету истога Орлова, ријешено је, да се пошље експедиција у Мореју и Средиземно море, да би се, прије свега, помогао грцима да се ослободе, а даље, да се заузме једно или два острва у Архипелагу и да се тијем с ријечи долазак хране у Цариград кроз Дарданеле.

Заповједнику експедиције, Орлову, било је наређено да распротриви прокламацију Екаторине II. међу грцима и словенима у Турској, којом су се позивали да се користују околностима рата, да би задобили правну независност и ослободили се од јарма „злочестијех агарјана“. Узрок рату објашњавано се овако: „Порта Отоманска, видећи наша старања за вјеру

и закон наш у Пољској, које смо приложили да тој вјери и закону повратимо стара права, која су утврђена уговорима, а која су с временом насилно одузета, — на свагдашњу своју злобу према православној душићкој ошветом, против своју права народних и саме истине, по вјеројазности које јој је својствено, разрушила је вјечни мир који је закључен с нашој империјом и отпочела с нама рат, који није ни да каквом законитом узроку основан, и тијем је учинила да и ми употребимо оружје, које нам је од Бога даровано.“

Рат се отпочео 1769 г. нападом Крим Гиреја, који је окупио јелсавет-градску покрајину са околном. То је био потоњи татарски напад на Русију.

Због неспоразума међу Голициним и Румјанцевим рат с руске стране вођен је доста млако, — руси су морали два пута одступити напред за Дњестром. Голицин је био смакнут с команде, али баш прије одласка он је два пута потукао војску Али-Молдаванци наше, ушледе чега је заузет Хотин и Јам. Молдавија се завела на вјерност цару. Накоро је заузет и Букурешт и то помоћу влашкога великана Кантакузена, с којим је давно учињен уговор, да заједнички раде у корист ослобођења хришћана.

Почетком те исте године заузет је Азови Таганрог и Екаторина је наредила да се оба одма утврде. Али главна је цена мисао била да уреди флоту на Азовском мору, а за остварење тога поменути градови били су неопходни. Таквим начином у рату 1768—1774 г. главни је улогу играо, поред питања татарскога, трговачко питање, што су и туђе државе признавале.

Посл је овога руска је војска више пута потукла народе кабардинске, а за тим је један дио те војске послан у помоћ цару грузинском и имеритинском, да заједнички раде против турка.

Одма послје објаве рата Екаторина је помишљала да се одузме султану Крим,

али не да га Русија присвоји, по да постане независан. У корист овога почели су радити преко заповојача и разишљачи писма по Криму, да им утију мисао о независности.

У Црној Гори јавио се тада само-званц Шћепан Мали. Још у лето 1768 г. послан је био у Црну Гору савјетник бечкога посланства Мерк, да понесе црногорцима грамату, у којој су се савјетовали да не вјерују самозванцу. Но Мерк је у августу исте године писао репорт, у коме каже, да му није могуће ни у Црну Гору што неће метнути свој живот у велику опасност, јер су Црногорци одвећ одали Маломе. Екаторина је написала на његовоме репорту: „да је какав канетан од гарде послан био да преда грамату, — он би је заиста и предао; али овај фини политичар повратио се с њом не учинивши ништа, осим онтроуних разлагања; ја савјетujem да се он дигне из Беча и позове овамо, јер има велику способност и може бити овамо употребљен за важније послове, а тамо иако тек задуго да колебља за његов трон“. Мјесто Мерка послан је био у Црну Гору Књаз Долгоруки.

У јулу 1770 г. Румјанцев је страшно потукао 80.000 турских татарских војске на ушћу ријеке Ларге у Прут, а за тим главну силу великога везира на бреговима ријеке Кагула. У овоме потоњему боју руска војска од 17.000 људи разбила је 150.000 турака. Турци су оставили тонове и догор побједитељима и изгубили су око 20.000 људи. Последица ове побједе била је та, што су руси заузели Иманла, Кишију, Акерман и Бендарах.

У то доба руске лађе стигле су у Мореју и заузеле Наварин. Мали неуспјех под Модоном био је поправљен чесменским поразом, у коме је Орлов уништио турску флоту: изгорело је 15 линијских бродова, 6 фрегата и око 50 мањих лађа. Поред свега овога успјеха морских експедиција није постигла своју главну сврху, да подигне хришћане у Турској на устанак, а по

ријечима Орлова та сврха није постигнута по крајини истих хришћана.

Цијела 1771 г. прошла је у омањим ратовима који су вођени на Дунају, али та је година обилежена још и тијем што су руси освојили Кримско полуострво. Кад се почела ријеч са Турком о преговорима за мир и у ту се ствар ушлео Фридрих II, онда му је Екаторина у своме писму одговорила: „Никада ја нећу отпочети преговоре ни у Цариграду, нити ће друго, док ми се Обресков не поврати; ја безумљиво тражим да се он ослободи, а послје тога, ако он предложи да се састави конгрес, ја ћу пристати.“

Најпослије, Обресков је био ослобођен, а при крају 1871 г. турци су изјавили жељу да изашу посланике на конгрес, који се и покушао у јулу 1772 г. у Фокшанима. Руски пуномоћници на конгресу били су граф Григориј Орлов и Обресков, којима је било наређено да настоје на овим дијелом условима: 1) да се призна независност свију татарских орда како на Криму, тако и изван њега, и 2) да се даде слобода трговине и пловидбе по Црном мору.

Конгрес у Фокшанима није ништа свршио и то највише с тога што турци нишито ницесу хтели да признају независност Крима. Граф Папин у писму што га је писао Обрескову прекид конгреса приписује „манитилу и вјетренштину“. Орлова и говори, да царца признаје, да „вама у положају у ком сте били није могуће било ни учинити ништа друго него што сте учинили. Вјерујте, пријатељу, да се вама даје потпуни разлог и вама се прије заслуге ни најмање не помрачују, премда смо ми, захваљујући неумјерености нашега другог, овим прекидом поставили у ијекритички положај, јер се тијем повлања стари рат и ускорова нови. Вама се препоручује да наведете отаџбину из овога страшнога кризиса.“

Нови се конгрес открио у Букурешту,

Еле и ову могућност новине биле же.

Познато је како су дочекали Мађари румунску депутацију, што је одила у Беч да преда Цару меморандум румунски. Једноме од вођа депутације Мађари су не само прозоре на кући поразбијали, него и саму кућу, колико су могли, порушили. Услед тога мађарског понашања, у Румунској било је великих демонстрација противу Мађара. На универзитетима у Букарешту и Јасу ђаци су држали јавне скупоштине, на којима су држали говори у корист Румуна, који есену под јармом мађарским. Са тих скупоштина управљени су телеграми „Трибуни“ у Сибињ и војни депутације дру Рацију, којима се потврђује културно јединство румунско. Управљен је један брзојав и Краљу Карлу у иностранству, да се заузме код Франца Јосифа у кириет Румуна у Угарској.

К француско-италијанским односима.

Као повод пребивању Краља Умберта у Берлину наводи се још један узрок — питање неутралитета француске Савоје. То је питање — није Кијев. Слово — поникло још г. 1815, кад је бечки конгрес у корист савеза Савоје и Швајцарске устано- вио неутралитет сјеверозападних кантона Савоје, који су тада припадали Сардинији. Ти кантони су насељени Французима те су нагињали Француској. Бечки трактат је тада дао право Швајцарској, да у случају позарачног рата, те кантоне може посјетити војском, да им сачува неутралност.

У 1860 ови су кантони прешли под власт Француске заједно са осталим а војом и Ницом, што је Краљ Виктор Еммануел уступу Француској у знак признања за помоћ Француске против Аустрије.

О неутралитету тих кантона нема ни ријечи у акту тога уступања; и Француска сматра, да је неограничена власница њихова. Италија пак другачије мисли, од како је ступила у тројни савез. Ко има право, лако је ријешити. Неутралитет тај био је установљен противу Француске; пошто су пак дотични кантони прешли у границу француску, Француској није од потребе да подиже за њих војну, да их освоји, и за то није већ од потребе ни неутралитет њихов. К томе мала Сардeна порасла је великом Италијом, којој није од потребе пограничних неутралних земаља, да сачува своју независност. Швајцарска пак узжива неутралитет под заштитом међународног права, којег поштовање прије се може очекивати од Француске него ли од Немачке и Италије.

По томе нема и каква оправдана разлога у корист одржања тога неутралитета. По политиком не управља вазада разум и логика. Дипломатима тројног

савеза не би шкодило ни ово средство против Француске.

Још г. 1883 Французи су били на- мишљали да утврде Мон Вијан на том тобож- нем неутралном земљишту; али на протест Швајцарске, потпомогнут дипломацијом тројног савеза, Ферријево министарство, које је пред Бисмарком вазада пошунтало, морало се одрећи те своје наміјере.

Сада је Ферријева наука да утврди Савојску границу. Швајцарска, схваћајући да већ нијесу ова времена, која су била прије девет година, него протестира, него са своје стране одређује 2.100.000 франка, да се утврди Сен-Морис. Тако се нема ко подржавати, него треба радити на свој рачун. И сто — вели кијевски лист — Краљ Умберто хита у Берлин из напона, пошто је ова посјета била одложена до јесени. Но посјетије Крститата времена су се измјенили, и Италијанци ће се увјерити, да тај пошљеди устрижак бечког трактата већ им ништа не вазада противу Француске.

ПРИЈЕ 25 ГОДИНА У МОСКВИ.

Под овим насловом Браник до- по- из пера дра М. Полит-Десанчића:

Прошујало је четврт стољећа одкад су Словени из свију крајева походили московску етнографску изложбу. Поход Словена у Русију био је необично величан- ствени призор. Сва словенска племена: од сјевера, од Галиције и Саксонске на до јужних крајева Балкана скупили су се, да походе велику словенску државу, велику Русију. Кашуби, Лужички Срби, Чеси, галички Руси, Словаци, Словенци, Хрвати, Срби с оне и с оне стране Саве, на чак из Црне Горе, Буњари с оне и с оне стране Бал- кана — сви бјеху по својим правима пред- стављени у том знаменитом походу словен- ском у Русију. Не бјеше то само посјета московске етнографске изложбе, то бјеше у оно доба нека врста политичке демон- страције.

Тадање по Словене неповољно око- лности називале су ту политичку демонстра- цију. У оно доба посјетије пораза Аустрије код Садове, дошао је у Беч државник, који је за Аустрију гласао спас у некој новој политици. Проф. Бајету, чије је против- пруске тежње и напоре, побједа пруског оружја над Аустријом осујетила — била је главна ствар, да би могла Пруској против стати, те свој пребивању владајући у Русију, да је прије свега хужно, да Аустрија потпуно задовољи Мађаре, с друге стране пак, да у другој половини царевине, Немцима створи такав положај, да они не само да неће тежити к оној Немачкој, коју жели Прука створити, већ да ће бити поборници, да Аустрија против Пруске свој стари положај у Немачкој опет заузме. Што се тиче Словена, то Бајет, који као бивши саксонски министар није имао пјима о одношима велике аустријске царевине — учинио је ону заокобну цареку: да Словене ваља уз вид притиснути, те је у том правцу и читаву политику царевине

је радио и код пруског посланика у Ца- риграду, Зегелина, и код аустријског ин- тервенција, Тугута, да му помогну да што успијешније иду преговори. Осим тога, знајући да је султан тврдица, он је пре- дао, да ће се Русија одрећи од повчане накнаде за ратне трошкове, ако Порта пристане на остале тачке. Но Порта је одговорила, да је она вољна не само да плати 12 милиона рубаља оштете, него ће додати још 9 милиона и допустити неку ограничену пловибу по Црномору, само да Русија не тражи Керч и Јеникале. Обреков је одговорио да Русија неће ни- када одустати од својих захтјева, на да би јој Порта предложила сва блага овога свијета.

28 фебруара добио је Румјанцев нај- висти наредбу, да савом оружја принуди непријатеља на оно, што се преговорима није могло постићи и за то да с цијелом војском или дијелом од ње приђе Дунав и нападне великог везира и главну његову војску.

Пошто је пријеђен Дунав одржане су три побједе: код Караеу, на р. Галици и код Кучук-Кајнарди. Али недостатак у храни и јаки умор кавалерије принудили су Румјанцева да се опет врати на лијеви брег Дунава.

Нете 1773 г. руске су се лађе поја- виле под Ваирутом, онејале га, приморале га да се преда и предали су тврђаву дру- жинама, који су ступили под руско покрови- тељство и објавили се да ратују с тур- цима све данде, док и Русија буде с њима ратовала.

Пошто је, 1774 године, граф Румјан- цев добио потребиту помоћ, кренуо се опет преко Дунава на Шумлу, где се тада налазио велики везир. Пошто је. Суворов одржао побједу код Коалуде, пошто је Каменски био већ код саме Шумле и по- што је бригадир Заборовски већ био пре- шао преко Балкана, онда је велики везир учинио предлог за примирје. Румјанцев

удесно, игноријући словенски живаљ, који већину становништва царевине сачињава.

Под упливом великог пораза Аустрије у пруском рату, под упливом нове политике Бајетове, створен је дуализам наше монар- хије, створена је од стране монархије: Аустро-Угарска; створена је превласт Мађара у једној, а Њемаца у другој поло- вини монархије. Но Бајет легао је у гроб уз велико и горко разочарање, које ријетко да је који државник доживио. Аустрија, баш упливом мађарских државника није смјела загазити у савез са Француском против Пруске. Посље великих побједа над Француском, Прука је ујединила Њемачку и уплив Аустрије из Њемачке за нашек истиснула. Бајет је доживио да Мађари, којима је припомогао да дођу, до долге неснивањог положаја у монархији, да га он са својим државницима на страну баце. Бајет је доживио, да га гроф Андранш из седа изабаци, на да приправи савез ъемач- ки баш са највећим противником Бајетовим, са кнезом Бисмарком.

Бајет је умро, али његова заблуда о Словенима и о строју монархије, ма да је у другој половини у нечем исправљена, — у главном још и данас има своју апликацију.

У оно доба, прије 25 година, притисну- ти Словени тражили су одушке. Чеси, притиснути од Њемаца, оставили су демон- стративно уз декларацију чешки сабор у Прагу, Хрвати и Срби у загребачком сабору, у осјећању предстојеће буре сложили се, те свечано изјавише потпуно равноправност Хрвата и Срба, хрватског или српског језика, латинског и ћириличног слова. У оно доба пред московску изложбу загребачки сабор не хтједе послати реинколарну депу- тацију са захтјеваном инструкцију у Петру да продужи преговоре са Мађарима пре- кинуте аустријскопрусским ратом. Хрватски сабор буде распуштен. Мађари ошени и мамурни великим, неочекиваним успјехом поравнања са Аустријом, игнорovali су и Хрватску и народности у Угарској. Неглаш- ња братска обећања дошла су у заборав.

У оно доба, пред московску изложбу, на балканском полуострву, Србија је велики успјех показала што је под кнезом Михај- лом градове, а наиме Биоград задобила. Био је то у оно доба узвишени осјећај у Српству, кад је паша биоградски предао кључеве града Биограда кнезу Михајлу и кад су српски војници заузели стару тврђаву биоградску. Но с друге стране насилја турека у Боени и Херцеговини, у старој Србији, на у Бугарској, изазивала су вапај Словена на балканском полуострву.

Под тијем утиском неповољног положаја, како у Аустро-Угарској тако и на Балкану, Словени су тражили одушке. Словенски одбори у Русији употребили су ту прилику. Од границе пруске све је растило одуше- вљење за „словенске госте“. Народ руски је врло на станици, гдје су Словени пролазили, да их поздравља са „соли и хљебом“. У Петрограду и у Москви оду- шевљење је достигло врхунац: хиљадама нестрепљивог народа, дочекало је словен- ске госте; ту је било грђења и љубљења са словенским гостима. На разним банке- тима, говори, који су држани, одјекнули су

се наредио да му се одговори, да он не ће за то ни да чује; тако исто није хтио да прими предају о савезу конгреса. Кад је велики везир видео да овај не пристаје, онда је послао своје цуномошнике у главни стан, који се налазио у селу Кучук-Кајнарди, да закључе мир. Од руске стране Румјан- цев је одржио књаза Николаја Василије- вића Ренина да води преговоре, јер Обреков није могао пријети ушљед разлика Дунава на лијевој брјегу. Јулија 10-га, на сам дан кад је некада био за- кључен прутеки уговор, био је закључен мир и потписан са обе стране и то на услове, који су много згоднији били за Русију, него они на које је она при- стајала 1773 и у почетку 1774 године:

1) свијема татарима дата је слобода, да ни од кога осим Бога не зависе у својим пословима политичким и грађанским, а у духовним да се владају по правилима му- хамеданског закона; али ни то да не смеју бити на штету њихове слободе и независности. Све земље и све тврђаве на Криму, на Кубани и на острву Таману предају се татарима, осим Керча и Јени- кале, који се уступају Русији. 2) Русији се уступа такођер тврђава Кинбурн са околном и цијелом степом међу Бугом и Дњепром, а Порта задржава и даље Очаков, Молдавију, Влашку и острвље Архипелага с тијем да даде тамошњим житељима неке олакшице. 3) Трговина и бродарство за трговачке лађе доцније се на свим водама, а тако исто и пловиба из Црнога у Мра- морно море и обратно. У овоме погледу Руси да се користују свијема привилеги- јама, које су дате Француској и Инглеској. 4) Порта се обавезује да плати Русији за ратне трошкове 4.500.000 рубаља. 1)

Што се тиче пачина, којим су ови преговори вођени, нилао је Румјанцев, — вођени су без сваких обрета мистичери- јалих, а овако на брзу руку, по војнички, али при томе узимало се у обзир да води 1) Историја Россіи Соловьева, т. XXIX, стр. 94.

у читавој Русији и изван Русије у Јевропи. Руска влада и руски двор били су изне- паћени п руски Цар против дипломатскога обичаја и против дворске етикетције при- мпо је непосредно словенске госте као „родну браћу“ свога народа. Политичан значај словенске посјете није се дао тајити. Сви државни говори били су провијани политичким наговјештајима. Стари Погодин, стари Паладиј сузним очима држали су своје госте. Ригер под заставом св. Ки- рила и Метода држао је свој говор о слози словенској, и под истом заставом говорио је кнез Черкасски о гријесима Пољака против словенске слоге. Кад је са српске стране речено, да је источно питање не само руско него свесловенско питање, питање свијетског положаја Русије и Сло- венства и да је само Русија позвана да то велико питање ријешни — одушевљењу не би краја.

Многих од оних, који су прије 25 година на московској изложби учествовали, нема више међу живима. Стари Погодин, стари Паладиј, кнез Черкасски, Суботин и многи други вјечити савак бораве. Они пак, који су још међу живима, морају се у овим данима, кад се навршило пуних 25 година од изложбе московске, сјећати свега онога, што су у Русији, у Петрограду и Москви, у врви неопишаног одушевљења проживили, те према данашњем положају морају своје рефлекције чинити.

Кад се оно у Сокољнику у Москви прије 25 година преко двадесет хиљада народа скупило, да види словенске госте и да чује госте, који су се држали, — многи и многи из народа руског говораху: бу- детъ война! И заиста посљиде десет година Русија водила је велику војну за ослобо- ђење балканских Словена. Руси продријеше до под зидине Цариграда. Русија је изгу- била сто хиљада војника, утврдила је неколико стотина милиона, а своју циљ постигла није. Видело се, да је већи дио Јевропе непријатељски према Русији. На- пак Русија својом војном од год. 1877. учинила је читав преврат у одношима Балкана, читав преврат у међународним одношима волевала. Данас су међунаро- дни одношаји у обзир источног питања преизмјенили.

Прије 25 година у зачетку дуализма, Аустро-Угарска још својих алаансија имала није. Било је шта више иза тога вријеме, кад је гроф Андранш ишао у Петроград и у Москву.

Данас је положај у нечем промијењен. Оно велико свесловенско одушевљење прије 25 година у Москви у дугом низу година у нечем је охладило. Стари нијесу се развили онако као што се замисљало. Источно питање није на пречац ријешено. Аустро-Угарска показала је више животне снаге, него што се претпостављало. Ту нам пада на памет разговор са грофом Андра- нијем прије мно о година. Варају се они — говораше Андранш — који држе, да Аустрија нема животне снаге. Аустрија пачи на старо дрво, које изгледа да је са свим изједено и петруло, те да мора угинути, али на једаред у прољеће пачице ново младо грање, на се читаво старо дрво помлади.

преговоре побједитељ с побјеђенијем. Ја нијесам имао у овоме послу помоћника осим књаза Ренина. 1)

Тако је био закључен мир, каквога нико није очекивао, нити га је могао оче- кивати, као што то сама Екатерина каже у рескрипту кога је послала књазу Ру- мјанцеву 1 августа, 1774 године.

По једногласној изјави државника, историчара и публициста западне Јевропе овај је уговор признан као „врхунац руске дипломатске вјештине и турске глупости“. 2) Плодови овога уговора били су: присво- јење Крима, раширење руских граница у Јевропи пајурје до Дњестра, а затим до Прута и Дунава; у Азији присвојење Кавказа и Закавказских земаља, признање руског утиса у Молдавији, Влашкој и Србији, ослобођење Грчке, слободна пло- виба по Црномору и право руских гоендара да штите своје јединијерце у свијема земаљама Отоманске империје.

Ради коначног урђења послова Ру- мјанцев је послао у Цариград пуковника Петерсона, који му је наскоро посјетије тога јавно, да ствар не иде добро. Диван је захтјевао да се неке тачке у уговору из- мјене, а у томе је турске подржавало пруски посланик Зегелин. Румјанцев је опумомоћи Петерсона да обећа 300.000 рубаља ономе ко се прими да уништи елестне руских недоброжелатеља и да доведе ствар до тога, да се ративикација понаше у Петроград без какве измјене у уговору. 3)

Фридрих II, са своје стране, послао је у Петроград денету Зегелина, у којој се јављало, да Порта моли пруског краља да уложи своје добро услуге ради убла- жења Кучук-Кајнардијског мира. Екате- рина је написала Палину: „ви можете по- чисто одговорити, да без новог рата

1) Дарланелли, Босфор и Черное море из XVIII вѣка. Училишког, стр. 466.

2) Историја политика императора Николая I, Татищев, стр. 67.

Данас после 25 година, Аустро-Угарска има свој прецизан положај: она је у тројном савезу. Оно, што се прије 25 година није дало ни помислити: Аустро-Угарска стоји у тијесном савезу са својом негдашњом великом непријатељицом — са Пруском односно са Немачком.

Но при том напушта се питање: да ли тај савез годи и може ли годити хабе-буршкој монархији у опште, посебно пак обзиром на словенски живаљ монархије, који је у већини? Ако данас мађарски државници из све снаге подржавају тројни савез као заштити против Русије, питање је, да ли савез са Немачком није опаснији, него пријатељство са Русијом? На сваки начин, да на балканском полуострву Аустро-Угарска не може конкурисати са Русијом и зато сви напори у Босни и Херцеговини, као и у Бугарској посве су узалудни.

Словенство је велика чињеница у складу јевропских држава. Будућност Словенства не може подпадати никаквој сумњи. Словенство представља огромну снагу, коју повјесница досад познавала није.

То је осјећај што га Словени имају. Тај је осјећај у огромној манастирацији изазвао на површину свесловенски састанак у Москви прије 25 година и тај осјећај и данас траје и траја ће свагда јер је то осјећај самопоуздања у будућност.

Многих од „хација московских“ нема више међу живима. Они су живјели и умрли у увјерењу за љепшом будућношћу Словена. На и оне „хације московске“, који данас још живе, ако и не доживе љепшу будућност Словенства, они ће умријети са непоколебљивим увјерењем о великој будућности Словенства.

ДОПИСИ.

Андрејовица, 10 јуна.

Пошто су се сагласиле владе турека и црногорска да изашљу једну мјешовиту комисију, која има сврхити и ријешити све агагарске четвртине, учињене пограничне крви и пенеплаћене дугове, између косовског вилаета и турске и пограничних њему округа васојевитског и коланинског, с црногорске стране, то су се исте комисије с једне и друге стране јуче састале овђе у нашој пограничној варошници Андријевици.

Будући је наш комесар г. В. Гардашевић већ прије неки дан овђе присуство, имао је примити код себе главног турског комесара г. Тахир-пашу, који идући из Тузи преко Русеца за Берање, свратио се овђе са једним војеним сајмаканом, два официра и неколико војника. Истоме је пошас на суелет из Берања г. Мехмед-бег Бахтијаровић, војени и грађански најмакаш у Берањима, који је у исто вријеме главни командант пограничних турских стражарица од Тузи до Мојковца, те се је и он овђе састао са г. Тахир-пашом. Сви они гости примљени су код нашег комесара и скоро свију главара ове нахије, ће су се задржали око три уре, обједовали и пошли пут Берања.

Г. Тахир-паша је учествовао као вој.

ни једну тачку овога уговора промијенити нећу.

У исто доба Румјанов, који се тада налазио болестан у Фокшанима, врло је опорно одговорио великоме везиру који се био непосредно њему обратио и молио га да се измијене оне тачке које се односе на татаре и на олакшице које су дате дунавским књажевинама.

Овакав енергичан одговор учинио је своје и Петерсон је јавио, да је Диван ријешно да потврди уговор без каквих измјена.

Аустријски интервјуије у Цариграду, барон Тугут, писао је 1774 године, да је Кучук-Кајнарџијски мир једна од највећих несрећа за Аустрију и да је то „најжалоснији догађај, који ће попући за собом најзлочестије последице“.

Ако је првишети, као што правично примјећује Ламански, љаконисленост овога суђења. Кад Аустрија, још у савезу са Русијом, 1730 и 1780 год. није могла успјешно да се бори са Туреком, онда какве би грозне невоље и ударици морали постићи Аустрију, кад би Турека, не будући ослабљена Екаторичким ратом и овјем, по мишљењу Тугута, злочестим миром, почела да напада из Босне и из Биограда Аустрију при крају XVIII и у почетку данашњег вијека и кад би Француска, која је тада давила Аустрију, позвала у помоћ некадашњу своју савезницу — Турску против Хабзбуршке монархије?

Тијем што је Русија порушила и потоње хајдучко гњијздо на Криму, по стигла је још један врло важан успјех.

Готово сваке исте године (средњим бројем), а често и редовно сваке године кримци су упадали у Пољску и Московску Украјину. Они су најгласавије бојеве а на-

нички индигир и пређе у разграничењу државних и комуних граница између Црне Горе и Туреке.

Он је вазда радио помириљиво и на задовољство обадвије владе, те се надамо, да ће и у овој мисији задовољити захтјеви не само турским, него и њене пријатељице Црне Горе.

Г. Тахир-паша је придружен у комисију г. Мехмед-бег, који је стекао својом досадашњом мудрошћу и енергичном радњом потпуно повјерење код своје високе владе, као и поштовање од стране Црне Горе, те се надамо да ће и у овој радњи послужити добрим примјером другима, као и у досадашњим његовим радњама.

Што се тиче нашег комесара, г. В. Гардашевића, он је врло дужиност књаж. црног. пограничног комесара у више поменутих предметима још одакад и г. Тахир-паша, те је у свијема приликама оправдао својим радом дамо му повјерење од своје владе, као и уважање од обје стране пограничног насељења. Г. Гардашевићу придружен је у комисији г. З. Вуковић, који од више година отправља дужности административне и просвјетне у Васојевићима, као човјек, који је добио своје основно образовање у Црној Гори, а више на страни. Мјешовита је комисија, као што се види, с обје стране добро састављена, т. ј. по вољи како црногорских, тако и турских пограничних становника, којих ће се рад ове комисије највише тицати.

О успјеху и резултатима ове комисије, ми ћемо с интересом сљедовати и вама по могућности благовремено достављати.

Б. П. Лазевић.

Бока Которска, 17 јуна, 1892.

Данас ми душу и срце испуњају осјећаји особите радости. А били смјело бити Србина да тако неосјећа? Не не, ког је ерикиња ерикем мјеком задојила. Весели одједи витешке ни отарибо: Црне Горе, пенујућу члау ербадију ће је год има, једнаким одушевљењем. Данас слави: „Црна Гора мајка мила Косов крвех освешћена и славијех непобједни Херкулови напљеднић.“ 21. год. свог врлог напљедника Његове Свјетлости Књаза Данила. С њом слави Србин ће га год има.

Данас на пролазу с паробродом: „Босељског друштва“, пут Херцег Новог, видим под Рисном оспирен дивни црногорски пароброд „Јарослав“ сав некићен заставама. Може ли Србин да равнодушан остане при овакој управ величанственој мљедем дрљивој појави? Може ли, а да умним очима не погледа у прошлост од најеређијег ерикег доба до данас? Творца највеличанственијег најеређијег ерикег доба, силни наш цар Душан, моли мјстачку републику да му познати дивје галије да с њима превезе благо до Кира, да с тим благом гради, по завјештању у болјест, себи задужбину, Спаситељех храм, у Божјем граду Јерусалиму; а данас се на сљедећем Јадранском мору, на овако дивном пароброду напљедна Свјетлости напљедника Књаза Данила, цијело узвишение Куће Петровића Његоша, и свег Српства; вељу; на пароброду, кивог није ни замислила генијална Душанова глава!

Кад сам се у вечер повратио, из

падали су на седа те пидијенили стеку, а у исто вријеме одводили су у ронство хиљаде и десетке хиљада сељака, њихових жена и деце. Неки дио ових заробљеника остављали су код себе, али већину су продавали љеновским трговцима и чивутима, а ови су омет ову гомлау робља шаљали из Кафе на пазар у Цариград. У четри вијека Велика и Мала Русија и дио Пољске (татари су упадали и у Западну Галицију) изгубили су оваквим начином најмање три, до пет милиона душа свога становништва.

Млетачки посланици XVI вијека говоре, да све слуге у Цариграду како код турка, тако и код хришћана биле су од ових руских робова и робња. У оп вријеме кад неби кримци нападали на Источну и Западну Русију није се могло наћи сагачи ни саучињива. Руске робље налазимо још у XV вијеку у разним градовима Италије. Доста је било руских робова и код мамелучких султана у Мисру. У почетку XVI, у XVII, па и у XVIII вијеку Венеција и Француска употребљавале су руске робове за возаре на војничким галерама, и ови јадни робови били су вјешито заковани у ланцима.

Особито Колбер није жалио новача на куповину ових робова, на пазарима Леванта, а благочаствни Лујвик XIV само је кад кад додавао, да ови Russiens не буду schismatici.

Ето тако се у велико водила трговина руским робовима и робњама у XV, XVI, XVII и XVIII вијеку. Тек пошто је покореи Крим била је уништена ова за сву Јевропу рамотна трговина робовима — хришћанима.

(Наставиће се.)

лијеног Херцег Новог, видим и чујем на концерти Јарослава неколико Србадије, те играју Зетско, и Бранково коло, и пјевају дивне ерике пјесме, све у славу Бога великога, и за здравље на данашњи дан рођеног нашег дичног напљедника великог Господара, народне Мајке, и свег узвишеног владалачког Дома, а бепгалске ватре освјетљају дивни пароброд.

Овако ти је, ово вјече, Србине трајало све до испред бијеле зоре. А ја не могу на ино а да те с њим неупознам кроз наш цијењени: „Глас Црногорца“, придружујући Богу своју топу молитву искреним молитвама сваког честитог родољубног Србина: да живи Његова Свјетлост Књаз Данило, на славу, ерећу, и радост, раскомаданог Српства! Да живи благословени, и витешким дјелима прослављени владалачки Дом Петровић Његоша; мила наша Црна Гора, и цијело српство! „Из глублин возвахъ къ тебѣ, господи Господи услиши гласъ мой!“

Стари Црногорац.

Љуботињ, 18 јуна.

На 17 јуна прослављен је рођен дан Његове Свјетлости Престолонапљедника Данила врло лијено. Свету литургију и благодарење службо је парохјални свештеник Никола Данчевић, у парохјалној богуюкој цркви. На благодарењу присуствовало је доста народа, а дивје оближње војничке чете у потпуном војничком реду чиниле су при благодарењу војничке почасти. После благодарења очитала се војничка молитва, а иза молитве заборло се много гласно: „Живео Престолонапљедник Данило!“

На 15 јуна дошао је г. Мило Јовићевић ревизор, да држи испите основне школе дворазредне на Љуботињу, с њим је дошао и учитељ кривички г. Миран Вукић. Испит је трајао 3½ сати. Успјех показат је у оба разреда врло добро. После испита ишло се у саборну цркву на благодарење.

На овако дивном успјеху кога су показали ученици, има се захвалити г. учитељу Перу Калугеровићу на његовом труду, а такође и бившем љуботињском учитељу г. Мирану Вукићу, који је љакве школеке године био приправно прии разред, те су сирани пријемли у други и тим г. Калугеровићу лавице је успјет било с другим разредом. При испиту присутни су били г. г. мјесни надзорник, командир, капетан и приличан број љуботињана и ако се није знавало да ће тај дан бити испит; а да је био озвучен дан испита, било би присутних много више, као и сваке године, да виде успјех своје деце.

Ученици, при свој сиромаштији ове године, ни најмање нијесу што се школе тиче патили, по су били сирам наших околности врло добро снабђевени, како с огрјевома, тако с уредним зданијем и свим прибором потребним за школу, за које се има захвалити мјесном надзорнику г. пону Нику Дабчевићу, на његовом труду. Ове године било је ученика у оба разреда око 50, а да је четворо разредна, било би их сваке године бар по 80 љакана.

Ријетко ће који љак пошто сврши два разреда цовиће друго да учи, а томе је једини узрок сиромаштина, те тако и оно мало што научи управо слабо да му је ништа користије, пошто обично почињу љаци да иду у школу кад наврше 7-му годину, а сврше два разреда кад наврше 9-ту, па поље у домаћем раду, не запљедјују се даље књигом, забораве и оно што су били научили. Кад би била школа четворо-разредна, као што је и прије била, сваки љак који узексе у школу, свршио би четри разреда (које га не би уграбила смрт, болјест или баш који није за науку), те би за своје домаће потребе добио доста знања, а који би могао даље учити, пошао би из дома сиреман за гимназију.

Надамо се, да ће се Васоко Мили старество Просвјете заузет и омет поставити на Љуботиње четворо-разредну школу, пошто је и само зданије уређено за четворо-разредну школу.

Љетини до сад нагледа у свему добро. Озим се већ почела жњети, која је у опште доста прилично родила. Но се у нас мљеи дио сије са озимљем, пошто је ни сама земља на више мјеста не љуби.

Урметин (кукуруз) до сад је добар, који је почео свиланати, по му је добро приушчило; али, а о Бог дадне сад убрзобилату кичу, падали се биемо добром роду.

Грожђе је сасвим добро до сад, као икад и чисто, а и ради се оно досе врло добро. Свак је видио какву корнет лоза даје, па је и пријену окоње са највећом пажњом и задовољством, садити нове и подмлађујући старе.

Здравље народа је врло добро, а и положај мјеста је сасвим здрав (узимајући Сежана, који су при блату).

Народ се обрадовао, што је разумио да је Његово Височанство наш узвишени Господар, вазда старијући се о добру свога народа, и ове године отворио радњу на нови колекти пут, од Буковице до Данилова града, те ће многи замучити на тодадњи, да одужи најједну ваљевину жита,

да се прерани док сазрене урметин и за подмиру својих других потреба. Н. Д.

Подгорица, 20 јуна.

(Први пожар у Мирковој-Вароши.) Од како се почела градити Миркова-Варош, прошле су скоро 6. година, у току којег времена — ерефом — штеђени смо били од пожара, све до 13. ов. мј. који је зацета од једном намирно све што нас је за толико милолазило. — 13. ов. мј. у првом мраку, Савка кћер Благоте Лукића, хоћећи са петролеумом напунити запаљену лампу, пренагли са успањем тако да се од запаљене лампе — некако несрећом — запали цијела лама цупа петролеумом. У тој појави она се ни најмање не абуну, већ немогући сама појављену ватру претузати, хтједне отрчати код оца и матере за помоћ, који сједијаху пред вратима своје куће; али чим јадно дјенојче хтједне отрчати, занне јој котула за запаљену лампу, и она се сва по њој и по цијелој кући пролије. На врисак њен, дотрче јој отац и мати, па тузећи њу, забораве да им код саме појављене ватре спава синчић од своје 4. год. Ватра на један пут обузме цијелу кућу, а у толико на пупљаву неколико пушака окупи се цијела варош. Докле су први који добоше преглачким махом пријечили ширење ватре, дотле је некоји од својте, из живого огња изио оног сиротног дјетна, истива жива, али свега опеченос. За неколико тренутака кућа је сва сагорена, а поред најбољег заузимања и прегнијања од стране варошана, пламен обуче и суседну јој кућу арибанса Зефа Бога, једног поштепог и ваљаног сиромаша, који се тек једва једном бјеше отреско од дугова, и мало слободним духом лахнуо у својој чисто сопственој кући. Ватра је зацета у потпуном смислу немилостиво напредовала, тако да у опасности бјаше већи дио вароши, али захвалећи мирном без пјетра времену и живом прегнућу варошана обојег пода, ватра се па саме ове двије куће локализирила.

Послије тога пострадале фамилије одведене су по суседних кућа, а варошки љекар, већ се бјеше заузео око лијечења опечене дјце. Сви његови трудови, сво његово својско заузимање, било је без успјеха, јер дјца бјеху јако нагрђена, те тако дјетни умрије одмах ујутро а дјевојка послије дводневног мучења.

Први који је похитао пострадалим у помоћ, био је Њег. Свјет. Књаз Мирко, Велики Војвода Зетски. Око скупљања помоћи — овђе се одмах приступило. Од бор који се лавно овога добротворног посла, доста је овђе добар одзив нашао, и тако у неколико ће се ублажити бол, не ерефом пострадалих фамилија.

Осим тога имам овђе и још нешто да наведем. Међу осталима стварима које изгореле у кући Зефа Бога, изгоре му и рухо његове пићере коју је до неколике нећеље хтно да удаје. Несрећа ове сиротице, цриула је по срцу цијело грађанство, између којег се истакло дивје гласије — дивје племените душе: госпођа Јоке Јона Мартиновића и госпођа Марија Дра. Кустудића, те зајонне по могућнијим кућама и скупшине прилично рухо јадно сиротици, тако да ће истој дјевојци бити сватови, баш онда кад је и уговорено. Зацета племенито дјело — објех госпођа — и сваке хвале достојно; што им нека на час служи.

Поводом овога пожара грађанство ове вароши, заузело се да набави цио ватрогасни алат за неколико особа тако како би се у будуће боље могло доскочити оваквом немилосливом руиноу. Осим тога одклониће се из вароши у једну скраја кућу, све оно што може једним треном пожар проузроковати. Вјерујући поуздано у успјех овога заузимања, најердације се радујемо.

Браћа Лукићи издали су ову јавну благодарност:

Јављамо свијема нашим еродницима, пријатељима и знајцима тужну вијест, да је 13. ог. тек. мјесе, у 8 сати у вече, снашла велика и ужасна несрећа нашег брата Благоту, коме изгоре нова кућа у Мирковој вароши, па које није могао уграбити ни једне стварице од свог скромног и мукотом толико година течепог имућа. По прости и ти непадни јадни при ужасној несрећи која се тога вечера деси: у живом огњу изгорјеше му двоје нигда непрежаљене дјце — синчић Лука од 6 година и пћер Савка од 14 година, које петина живе уграбише, али већ толико олњем изгорјеле, да су у највишим мугама од болова обоје Богу душу предали — Лука у зору а Савка сјутри дан по брату. Живо, братско и неуморно заузимање љекара г. Дра Митра Радловића да их од оче видне смрти отргне, не поможе, али је несрећној деци ужасне болове и муке олакшавало.

Наше су ране од овог грозног удараца превелике, неваљичине; али је наша туга ублажена великим утешћем, које нам одмах указаше у мјесту и са стране: грађанство, рођаци, пријатељи и знајци, а особито ови. становништво, које је једнак скочило да спасава што се спасти може, а

послије заједно с нама оплаквало нашу велику несрећу.

Но најблажи мелем и утјећа нашим рањеним срцима била је и остаће телеграфска изјава саучесника Његове Свјетлости Књаза Мирка, који је уз то још милостиво изјавио и материјалну помоћ нашем несрећном брату указати. Добро и пилостивно срце Његово радошћу увијек обдаривао Бог, и дуго га поживио здрава и срећна.

Овијем путем изјављујемо своју топу захвалност и друштвима, који похиташе учешћем својим ублажавати велике болове наше. Особито захваљујемо госп. др-у Митру Радуловићу и г-ђи Марији Дра Кусту-дића, који у вријеме страдања и мука несрећне дјеце неуморно над њима дању и ноћу лебдише и мучише се да им бар болове ублаже. Нека је вјечита хвала и госту др-у Курт Хасерту, који учешћем својим човјекољубивог срца предњачише у живот заузимајући за помоћ јадној дјечи. Усрдно захваљујемо и суграђанима нашијем, који притекоше у помоћ да сна савају, и који некрешћем учешћем дијелише жалост нашу.

Ожаловљени: Браћа Лукићи: — Гигоје, Јован, Благоја и Велиша, са својом родбином.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Нов лист.) Примили смо први број „Дубровника“, што је почео на свијет излазити у Дубровнику под уредништвом госп. С. Рачавића, као **побочно крило „Српског Гласа“**. Истичући хајку непријатељску, што су Хрвати подигли на Србе, у програму се даље наставља: „Ми покрећемо овај лист, да тој струги на пут ставимо, да са „Српским Гласом“, који сматрамо својим главнијем другом, естинумо у борбу за народну мисао договорно сложено и постојано у једном смјеру, држећи се његова програма, угледајући се на његов досадашњи рад, чист, поштен и законит.“ И оволико је доста да знамо, па да свакоме препоручимо овај нови наш лист. Још нам је мило споменути, што се у програму говори, да ово предузеће није ново, него наставак „Гласника“ и „Гласа Дубровачког“, те се надамо даће „Дубровник“ бити умјерен и објективан, стваран и озбиљан, као што су били и његови претходници, — да ће одговарати потпуно своме имену. За то га срдано поздрављамо.

Цијена је листу за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину флор. 4 и по; за Србију и Црну Гору флор. 5; а за све остале земље фран. 15 у злату.

(Нове књиге.) Примили смо штедеће нове књиге:

Сељачки мотиви, pjesme P. Комутића, Н. Сад, 1891, Цијена 20 новчића.

Двије лажне Златице, приповијетка за српску омладину од П. Деспотовића, цијена 30 новчића, у Сомбору, 1892.

Српске Севдалинке, из ковчежића Мар. С. Поповића-Родољуба, чист приход намијењен у корист фонда српско књижевног друштва у Босни и Херцеговини. У Панчеву 1892, цијена 60 новчића.

ОТВОРЕНО ПИСМО.

Поштованом Господину

Аци Апису Луначевичу

подгорича.

Арански научењац рекла су: „Наука је као драги камен, коме се вриједност не може одређити — а глупост „Даналак“ је болест, која се не може излечити. Образовани људи све већма се труде да што науче — и ми мухамеданци, који живимо на јужном крају Јевропе, на Балканском полуострву, дужни смо као и остале вјере, дневно и ноћно трудити се, да што научимо; а и српска пословица каже: „Знање је свјетлост, знање је моћ, учимо браћо дан и ноћ!“ Без науке не можемо тачно ни вјеру знати а нико се научен није родно. За научити треба имати мејтеп, школу, хоће и учитеље. А ће је ваш мејтеп и ваша школа и ће су вам хоће и учитељи? Ви, као и ми, — у адравље нашег Господара — имате све и сва, само треба, као свијесни људи, да шаљете добровољно своју ћену на науку, јер је наука Божја срећа, особито човјечанству подарена, јер иначе не би било разлике између људи и осталих животиња. На питање које си вјере, одговарамо: мухаме данаћ или муслиман, — али још то доста није, но треба знати и основу те вјере, а то се може тек у мејтепу научити.

А треба ли нам осим вјерске науке још коју знати? Треба. Коју? Сваку, а особито ону, која нам је одвећ потребита, као српски језик, јер је то наш домаћи језик. Научити ју, тиче ли се вјере или кесе? Вјере се ни најмање не тиче, но већма помаже нашим мислима, да боље схватимо и другима тумачимо вјеру; онда и боље можемо мислити, као и пр.: да имамо равноправности у извршавању

потпуно религиозне дужности, као и остале вјере у нашој милој и јуначкој стаблени књажевини Црној Гори, и да смо као и остали поданици „Богу божје а цару царено“ дужни лати, па онда рахат и не зависно од никога живјети. А и кесе се не тиче научити српски, јер учитеље као и хоће држава плаћа.

За то, драги ацију, молим те као хоћу и правог и свијесног муслимана, да савјетујеш ту нашу браћу мухамеданце да се прођу од глупости и даилдука и ако су премного њеки погрјешили, али код нашег Господара озвећ премного милости има; за то више пута напознаније као грјешни нек моле Њег. Височанство, који се очински брине и стара за напредак и просвјету својих поданика, да на вас — ако буде могуће — опет своју милост пушти и до звали мејтеп и школу, па онда нек добро-кољно своју ћену шаљу на науку, јер се епсом ни у „денет“ не може улазити а и после смрти узмуду је кајање а младо дрво да се савијати. Немој да подижавају нашу лијепу вјеру с њиховим глупостима, јер ма који језик ва свијету научити, не може вјери шкодити.

Бар, 18 јуна 1892.

Ваш искрени пријатељ:
Хоџа Карађузовић.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ.

Цетиње, 26 јуна

(Из школе.) У недељу је последије литургије у катедралној цркви, приликом завршетка ове школске године, било благодарење у присуству свијех ученика гимназије и учитељско-богословске школе и дотичнијех наставника: а у 4 уре по подне било је читање класификација и раздавање награда у присуству Његовог Височанства Господара, Његове Свјетлости Књажевића Мирка, Његовог Високопреосвештенства г. Митрополита Митрофана и осталијех државнијех веледостојника. Његово Височанство изволило је изјавити своје најнижње задовољство како наставничком особљу тако и испитној комисији.

(Мјешовита комисија.) Прошле недеље састала се у Бару мјешовита комисија аустро-угарско-црногорска, да ријешит неке размирице, које се понављају између становништва једне и друге обале пограничне ријеке Жељезнице у лето при патањању њеном водом пограничнијех земаља. Изасланици су наше владе у тој комисији г. Томаш Вукотић и г. Нико Татар.

(Личне вјести.) Ове недеље бавио се у нашој средини г. проф. Гертелов из Казана; имао је част да буде позван на објед код Његовог Високопреосвештенства г. Митрополита Митрофана; и у уторник је кренуо из Котора дубровачкијем парабродом преко Бриндизија, да пропутује Италију.

— Исти дан су кренуле пут Русије на ферије начальница мјесног женског завода госпођица Софија Петровна Мертваго и госпођица Марија Александровна Матреинскаја. — Јучер су кренули пут Одиша на купање госп. Аргиронцало, царско руски министар-резидент на Цетињу и г. Ровински. — А присијели су из Котора г. Јован Сундечић, почасни тајник Његовог Височанства, г. кап. А. Ђурковић започиједник „Јарослава“, и г. Францеско Виталини, сликар из Рима. — Ономадне је био овдје на проласку из Подгорине г. проф. Едвард Суханек, одушевљени старочех из Прага. У Подгорницу је дошао из Будве преко Подгора у Црмници.

(Одиковане.) Његово Височанство изволило је одиковати г. Јована Ђумовића с Вира IV степеном Данилова реда.

(У српску књижевну Задругу) уписали су се на Цетињу и положили своје улоге г. проф. Павлу Поповићу још и ова господа:

За улагаче с улогом по 6 динара у злату: Ристо М. Поповић, Јован Пешић, Перо Калудеровић, Перо Мартиновић, Јован Вукосавовић, Јоко Лековић и Стеван Војовић учитељи. Илија Јовићевић свештеник.

Свега дин. у злату . . . 48.
Потоња сума . . . 684.
Укупно динара у злату: . 732.

РАЗЛИЧИТО.

(† **Дмитар Браћано.**) У Букареншту 9 о. м. умро је румунски државник **Дмитар Браћано**. У историји Румуније играо је он важну улогу. Као младић у 20-ој години својој отишао је у Париз и живио је тамо до 1848 г. У то доба Французи су се одушевљавали за румунски народ, као најмлађи огранак романске народности. Он је као и његов млађи брат Јован ступио у тијесне везе са тамошњим политичким круговима и револуционарним клубовима. На глас да је у подунавским књажевинама букувала револуција, похита он 1848 год. у Букареншт, и ту га изабраше за члана народног револуционарног комитета. Када Руси дођоше, он побјегне у Париз, те је ту, као и у Лондону узалуд тражио помоћи за ослобођење и уједињење подунавских књажевина. Године 1857 помилован, врати се у отаџбину и буде за члана Дивана ад-вос. У састављању меморандума имао је знатног, уједнате је исти са Голескуом поднио париском конгресу. Одмах првих година владавине Карола I. био је члан у разним министарствима, а после због несугласица са својим млађим братом Јованом оде за посланика у Цариград. Год. 1881 за вријеме крунисања краља био је предсједник министарства и као такав изрекао је ове значајне ријечи: „Допове у тамницу, сумњивце у карантену, ваљане на рад.“ Те су га ријечи обориле. Од то доба ступио је на чело либералних дисидената, јер је држао, да је жртва братовљевих интрига. Са братом се истом на смрти измирио, али је од тог часа и своју политичку улогу проиграо. Болестан и незадовољан живио је усамљен до смрти.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“.

ЦАРИГРАД, 20 јуна. — Радониц њемачки посланик премјештен је у Мадрид, а Принц Радулиц је наименован за њемачког посланика у Цариграду.

РИМ, 20 јуна. — Краљ Хумберт је позван за арбитра у питању беринтског мора (између Инглетеке и Амер. сједињ. држава.)

ЛОНДОН, 20 јуна. — Краљ румуњски добио је орден подвезе.

ПЕТРОГРАД, — 21 јуна. — У Астрахану појавили су се неки случајеви колере, Тројица су умрли.

РИМ, 22 јуна. — Призивни суд осудио је Ципријана због побуне од првог маја прошле године на 20 мјесеца, ушљед које осуде било је изгрета и неколициња су уапшени.

БРИСЕЛ, 22 јуна. — Призено је Краљ румуњски.

БУКАРЕШТ, 23 јуна. — Призвизорни споразум трговачки између Њемачке и Румуњске данас је улегао на снагу.

БЕЧ, 23 јуна. — По савјету љекара Принц Кобуршки Фердинанд поћи ће у Карасбад.

ПАРИЗ, 24 јуна. — Парламенат је одобрио кредит од 23 милиона, што је тражио министар ратне мариције.

ПЕТРОГРАД, 24 јуна. — Није истинит глас о тобожњем паду Великог Књаза Владимира на жељезнице. Он сљеједи на путу прегледања трупа.

БУДАПЕШТ, 25 јуна. — Није истина да се појавила колера на Ријеци. Само је наређена кwarantина седмодневна за бродовље, што долазе из Батума.

ЕДИНБУРГ, 25 јуна. — У све је изабрано 94 конзервативаца, 9 униониста, 65 либерала, 4 антипарлисиста.

РИМ, 26 јуна. — Краљ је наименовао Грималдија министром државног блага и интерим финансија.

ЛОНДОН, 26 јуна. — Изабрано је 132 конзервативца, 19 униониста и 104 Гладстоновца. (А колико Прага, ако се смије знати? У. Г. Ц.)

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти наше драге кћери, у Богу почившега аићеока

МАРИЈЕ,

која — истом што је свијета угледала 2. Јула т. г. — истог је дана и своју невину душицу испустила: похитали су нам на утјеку и сажавање многобројне племените породице, р зне корпорације и

врени пријатеља и познаници, који су својим присуством и обилатим поклонима вијенаца и цвијећа увеличали тужни спровод и утјешили удвјељено родитеље у првој жалости њиховог брачног живота.

Усљед тога тронутим срцем изјављујемо свијема своју најтоплију благодарност.

Цетиње, 4. Јула 1892.

Владимир пл. Будисављевић — отац,
Вилма пл. Будисављевић — мајка.

ОГЛАСИ.

Библиотеку мога покојног супруга и покућство продајем. Ко би шта купити желио, нека ми се пријави.

Цетиње, 27 јуна 1892.

Удова пок. Јована Павловића.

HERKULESBAD BEI MEHADIA

ЗНАЧАЈНО СВЈЕТСКО СУМПОРНО

СЛАНО КУПАТИЛО

са топлотом до 56° С.

Почетак сезоне I маја.

Као климатско купатило знато се посјеђава. Године 1887 почастила је Њено Величанство аустро-угарска Царица ово купатило са шестедрљелим борављеним.

Међународни саставник свију колесника, Ванредни положај у дражееној брјеговима окруженој Черна долини.

Краљ лијепа зграда за купање свих лековитих извора.

Електрично освјетљење великих грађевина.

Величанствени хотели, купалишни салон, купалишна музика. (Поворниште је прошле године отворено.) Шеталишта и издети, пењање по горама, масажа, шведска гимнастика, електрична купатила, лечење хладном водом.

Свежа са експресом и оријентал-експрес-жељезницом. Олакшице нижим цијенама. Парабродска свежа са свима подунавским вемлама via Orsova

Повољно вријеме, ваздух без прашине, богат на оазону, аналитички положај.

Љекарски савјет код многобројних купалишних љекара на свим јевропским и оријенталним језицима. Купалишни љекари: Dr. Akusius v. Litsek, Dr. J. Nemeth, Dr. Alex. Popovics, Dr. Theodor Szöcsényi, Dr. Georg. Vujda. (4—8)

ПОЗИВ НА КУПОВИНУ

СРЕЋАКА

IV КРАЉ. СРП. ДРЖ. КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ.

Ова од државе установљена и гарантована новчана лутрија, састоји се из 30.000 срећака, од којих у 5 класа вучења у току за пет мјесеци сигурно 15.000 срећака морају добити, а то значи да свака друга срећка мора згодитак правити.

Добитци су подијељени у свих пет класа тако: у I класи главни је добитак франака 20.000, II 25.000, III 30.000, IV 35.000 и у посљедној главној V класи

главни је добитак

франака 150.000 у сребру

са још: 75.000, 50.000, 40.000 30.000 и т. д.

Укупна свота, која се издаје на добитке, износи:

франака 3.208.500 у сребру.

Званичан „План“ ове лутрије, из кога се све појединости могу прегледати, на захтјев шаљем свакоме бесплатно.

Срећке за I класу коштају:

Цијета Срећка 24 франка, 1/2 Срећке 12, 1/4 Срећке 6 и 1/8 Срећке 3 франка у сребру.

За уплату срећака ја примам сваковрсту монету новца и обрачунавам тачно по курсу.

Ко жели играти на овој лутрији, нека се изволи обратити на доље потписану фирму. По пријему налога и уплате потписати по захтјеву шаље одмах дотичне оригиналне срећке, а по вучењу сваке поједине класе потписати извјештава свакога имаоца срећке са званичном „Листом“ о извученим добитцима.

Све налоге треба уплатити непосредно на адресу:

Ђорђе Р. Одавић

краљ. срп. овл. продавац срећака у Биограду (Србија).

(5—5)